

Ljubljanski



ZVON

Leposloven in znanstven list.

Štev. I.

V Ljubljani, dne 1. prosinca 1897.

Leto XVII.

Delavčeva pesem o premogu.

Globočje in globočje dol v prepad . . .
 Bojiš li voznje se pod zemljo čudne,
 Ko peljal bi v vodnjak se, bratec moj?
 Kaj, če utrga se železna vrv?
 In vse to pade z viška zdaj tja dol,
 Globoko več sto metrov . . . Ni to šala!
 Otročje misli in otročji strah!
 Kaj ne, tovariš? Kdor se rad boji,
 Pod zemljo tá ne hodi kruha iskat . . .

Na dnu. Na vse strani gredo hodniki
 Ko rovi krtovi. In delavci
 Ko krti črni se razhajamo.
 Temnejša in tesnejša pot čim bolj.
 Soparno je in dihaš tukaj težko.
 Vročina raste . . . Bližamo se peklu?
 Da, pekel tu je nekaternikom;
 Hudó se pokorijo v njem za greh,
 Da hočejo živeti in pa jesti . . .

Brlijo lučke blede v zágati,
 Ko vešče po močvirju ti migljajo . . .
 V polmraku pa se gnetejo možje
 Do pasa nagí, mladi, žilavi,
 In kopljejo in izkopavajo
 In ga vzdigavajo iz temnih jam —
 Zaklad podzemski, »črni diamant« . . .

Kdaj pač si zelenelo, drevje ti,
 In kdaj cvetelo — kdo nam to pove?
 In kdo bi vedel zdaj imena tebi?
 A isto solnce, kakor naše dni,
 To isto solnce gredo ti je debela,
 In isto solnce ti poljubovalo

Košate glave, vrhe bujnorasle;
 In isto solnce barvalo ti listje
 In naše solnce barvalo ti sad . . .
 A v senci tvoji hladni tiste dni
 Počival ni še delavec od truda;
 Ob deblu tvojem slonel ni pastir,
 Da piskal bi na piščal tenko svojo;
 Na klopi pod zelenoj strehoj tvojoj
 Sedelo ni zamišljeno še dèkle
 In pelo pesem o ljubezni mladi.
 Pod taboj človek mislil ni še misli
 Velikih, mučnih svojih in globokih;
 Uganke bitja večne ni rešaval.
 A človek tudi ni moril človeka . . .
 Pač mnog vihar drevil je preko tebe
 Divjal ob tebi, lomil veje tvoje . . .
 In vekov te pokopal je vihar!
 Globoko v zemlji zdaj leže ti debela
 Po grobih iskritih tisoč, tisoč let,
 Okamenele, puste mumije,
 Telesa brez življenja in krvi
 Ko kralji slavni v piramidah starih . . .

In dalje krti rijejo pod zemljoj
 In mečejo krtine velikanske
 Iz globočine kvišku dan na dan.
 Zamazana in črna so jim lica
 In s čela znoj jim teče curkoma . . .
 Zamolkel slišiš govor včasih vmes,
 Tu vzdih, tam kletev, smeh in tu dovtip;
 Oglašča se iz dalje dinamit . . .
 A pesem glasna ne odmeva tod . . .
 Svetilke blede svetijo pri delu —
 Drugod je tema, tema kakor v grobu.
 Tam gori pa na vrhu sije solnce,
 V svetlobe morju koplje se priroda,
 In trava, žito zeleni in drevje;
 In rože pisane cveto po vrtilih.
 In človek trudi, peha se za kruhom,
 A peha se in trudi v žarkih solnčnih . . .
 Naprej, naprej! . . . Utrujeni in lačni
 Odhajajo iz jam premogarji,
 Potrti ko jetniki, bledih lic . . .
 Molče koraka truma jih po cesti,
 Pomičejo ko senčne se prikazni.
 In solnce samo njihovim očem,
 Navajenim podzemskega mraku,
 Presvetlo sije že in prebleščeče . . .

Kaj mar jim solnce in kaj mar jim dan!
 Za kruhom svojim mora siromak —
 Svetloba, vžitek, ah, to je za druge . . .
 Le idite! Že čaka vas obed.
 Pod njim se miza hišna ne šibi,
 Ne bo predolgo se muditi treba . . .
 Le idite krepčat se in počivat
 Za novi, težki trud! . . .

Naprej, naprej!

In jama spet požira nove čete
 Spočutih mož v prepad svoj nenasitni.
 In ista pesem dan za dnevom . . .

Stojte!

Počasi, vi premogarji predrzni!
 Pod zemljo spava demon silen skrit.
 Gorje, če ga z razgrajanjem vzbudite!
 On gospodar bogastev je podzemskih
 In on lastnik premoga samega.
 Gorje, če se vzbudi! Osveti se,
 Če vas zasači, roparje, tatove,
 Ki prišli mu zaklade ste jemát!
 Kako jih čuval veke je neštete,
 On sám je vedel za-nje, nihče drug.
 On sám jih gledal je, on sám zaklepal,
 On sám s ponosom se jih veselil . . .
 In zdaj priplazi človek se do njih,
 Ta zvita stvar, prekanjena in zlobna!
 In z lakomnimi gleda jih očmi,
 Z umazanimi grabi jih rokami
 In vlačí jih na svetlo té zaklade!
 Gorje, če se predrami skopi škrat!
 Užge vse pline svoje smrtonosne,
 Ki hrani jih pripravljene za vas.
 To bode blisk in grom, potres pod zemljo!
 In v pekel vam goreč prečara jamo
 In v hipu vas pobije jezni duh . . .

In gor vas spravijo na vrh potem
 Na solnce božje, na svetlobo živo
 Mrličé, ki vas težko bo spoznati,
 Vas, stokajoče v bolečinah smrtnih,
 Umirajoče mučenike dela . . .
 In kaj porečejo pač žene vaše?
 In deca vaša kaj poreče takrat?

A. Aškerc.

